Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (έκτο τμήμα)

της 17ης Δεκεμβρίου 2020*

«Προδικαστική παραπομπή – Κοινή γεωργική πολιτική – Κανονισμός (ΕΕ) 1307/2013 – Κανόνες για άμεσες ενισχύσεις στους γεωργούς βάσει καθεστώτων στηρίξεως – Καθεστώς βασικής ενισχύσεως – Άρθρο 24, παράγραφος 2, πρώτη περίοδος – Έννοια του όρου "επιλέξιμο εκτάριο στη διάθεση του γεωργού" – Παράνομη εκμετάλλευση της οικείας εκτάσεως από τρίτον – Άρθρο 32, παράγραφος 2, στοιχείο β', σημείο ii – Αίτηση ενεργοποιήσεως των δικαιωμάτων ενισχύσεως για έκταση η οποία έχει δασωθεί – Έννοια του όρου "έκταση που γέννησε δικαίωμα είσπραξης το 2008" – Καθεστώς ενιαίας ενισχύσεως ή καθεστώς ενιαίας στρεμματικής ενισχύσεως»

Στην υπόθεση C-216/19,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Verwaltungsgericht Berlin (διοικητικό πρωτοδικείο Βερολίνου, Γερμανία) με απόφαση της 28ης Φεβρουαρίου 2019, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 11 Μαρτίου 2019, στο πλαίσιο της δίκης

WQ

κατά

Land Berlin,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

συγκείμενο από τους L. Bay Larsen (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, C. Toader και M. Safjan, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: P. Pikamäe

γραμματέας: M. Krausenböck, διοικητική υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 25ης Ιουνίου 2020,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– ο WQ, αυτοπροσώπως,

– η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους J. Möller και D. Klebs,

– η Ισπανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις S. Centeno Huerta και J. Ruiz Sánchez καθώς και από τον A. Rubio González,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

– η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την C. Mosser,

– η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την M. K. Bulterman καθώς και από τους J. Langer και J. M. Hoogveld,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους B. Hofstötter και A. Sauka,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του κανονισμού (ΕΕ) 1307/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, περί θεσπίσεως κανόνων για άμεσες ενισχύσεις στους γεωργούς βάσει καθεστώτων στήριξης στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 637/2008 του Συμβουλίου και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 73/2009 του Συμβουλίου (ΕΕ 2013, L 347, σ. 608, και διορθωτικό ΕΕ 2016, L 130, σ. 23).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ του WQ και του Land Berlin (ομόσπονδου κράτους του Βερολίνου, Γερμανία), σχετικά με τους κανόνες που έχουν εφαρμογή στην περίπτωση διπλής αιτήσεως χορηγήσεως δικαιωμάτων ενισχύσεως σχετικά με την ίδια επιλέξιμη έκταση για τη γεωργική ενίσχυση που προβλέπεται στο πλαίσιο καθεστώτων στηρίξεως στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής (ΚΓΠ), καθώς και σχετικά με τους κανόνες που διέπουν την έννοια του «επιλέξιμου εκταρίου» προκειμένου να χορηγηθούν δικαιώματα ενισχύσεως για δασωμένη έκταση.

Το νομικό πλαίσιο

Ο κανονισμός (ΕΕ) 1257/1999

3 Το άρθρο 31 του κανονισμού (ΕΚ) 1257/1999 του Συμβουλίου, της 17ης Μαΐου 1999, για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ) (ΕΕ 1999, L 160, σ. 80), όριζε στην παράγραφο 1, πρώτο εδάφιο:

«Παρέχεται στήριξη για τη δάσωση γεωργικών εκτάσεων, εφόσον η φύτευση αυτή είναι προσαρμοσμένη στις τοπικές συνθήκες και συμβατή με το περιβάλλον.»

Ο κανονισμός (ΕΕ) 1782/2003

4 Ο κανονισμός (ΕΚ) 1782/2003 του Συμβουλίου, της 29ης Σεπτεμβρίου 2003, για τη θέσπιση κοινών κανόνων για τα καθεστώτα άμεσης στηρίξεως στα πλαίσια της κοινής γεωργικής πολιτικής και για τη θέσπιση ορισμένων καθεστώτων στηρίξεως για τους γεωργούς και για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΟΚ) 2019/93, (ΕΚ) 1452/2001, (ΕΚ) 1453/2001, (ΕΚ) 1454/2001, (ΕΚ) 1868/94, (ΕΚ) 1251/1999, (ΕΚ) 1254/1999, (ΕΚ) 1673/2000, (ΕΟΚ) 2358/71 και (ΕΚ) 2529/2001 (ΕΕ 2003, L 270, σ. 1), όπως έχει τροποποιηθεί με τον κανονισμό (ΕΚ) 479/2008 του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2008 (ΕΕ 2008, L 148, σ. 1), όριζε στο άρθρο 2, στοιχείο α', τα εξής:

«Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού, ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

α) “γεωργός”: φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή ομάδα φυσικών ή νομικών προσώπων, ανεξαρτήτως της νομικής ιδιότητας που αποδίδει το εθνικό δίκαιο στην ομάδα και τα μέλη της, του οποίου η εκμετάλλευση βρίσκεται στο έδαφος της [Ευρωπαϊκής] Κοινότητας, όπως αναφέρεται στο άρθρο [299 ΕΚ] και το οποίο ασκεί γεωργική δραστηριότητα».

5 Το άρθρο 22 του εν λόγω κανονισμού, με τίτλο «Αιτήσεις παροχής ενίσχυσης», το οποίο περιλαμβάνεται στον τίτλο ΙΙ, ο οποίος επιγράφεται «Γενικές διατάξεις», προέβλεπε τα εξής:

«1. Ο γεωργός υποβάλλει για τις άμεσες ενισχύσεις που καλύπτονται από το ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης, μία αίτηση ετησίως, η οποία περιλαμβάνει ανάλογα με την περίπτωση τα ακόλουθα:

– όλα τα αγροτεμάχια της εκμετάλλευσης,

[…]

– τον αριθμό και το ποσό των δικαιωμάτων ενίσχυσης,

– κάθε πρόσθετη πληροφορία που προβλέπεται από τον παρόντα κανονισμό ή από τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη.

2. Τα κράτη μέλη μπορούν να αποφασίσουν ότι η αίτηση ενίσχυσης περιλαμβάνει μόνο τις μεταβολές σε σχέση με την αίτηση ενίσχυσης που υπεβλήθη το προηγούμενο έτος. Τα κράτη μέλη διανέμουν έντυπα δελτία με βάση τις εκτάσεις που καθορίστηκαν το προηγούμενο έτος και διαθέτουν σχεδιαγράμματα στα οποία εντοπίζονται οι εκτάσεις αυτές και, κατά περίπτωση, η θέση των ελαιοδέντρων.

[…]»

6 Το άρθρο 23 του εν λόγω κανονισμού, υπό τον τίτλο «Επαλήθευση των όρων επιλεξιμότητας», προέβλεπε στις παραγράφους 1 έως 2:

«1. Τα κράτη μέλη πραγματοποιούν διαχειριστικούς ελέγχους επί των αιτήσεων παροχής ενίσχυσης συμπεριλαμβανομένης και επαλήθευσης της επιλέξιμης έκτασης και των αντίστοιχων δικαιωμάτων ενίσχυσης.

2. Οι διαχειριστικοί έλεγχοι συμπληρώνονται από ένα σύστημα επιτόπιων ελέγχων προκειμένου να επαληθευθεί η επιλεξιμότητα για την ενίσχυση. […]»

7 Το άρθρο 25 του ίδιου κανονισμού, το οποίο φέρει τον τίτλο «Έλεγχοι για πολλαπλή συμμόρφωση», προέβλεπε στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Τα κράτη μέλη πραγματοποιούν επιτόπιους ελέγχους προκειμένου να επαληθεύσουν τη συμμόρφωση των γεωργών με τις υποχρεώσεις που αναφέρονται στο κεφάλαιο Ι.»

8 Το άρθρο 33 του κανονισμού 1782/2003, το οποίο φέρει τον τίτλο «Επιλεξιμότητα» και περιλαμβάνεται στο κεφάλαιο 1 του τίτλου ΙΙΙ, όριζε στην παράγραφο 1 τα εξής:

«1. Οι γεωργοί έχουν πρόσβαση στο καθεστώς ενιαίας ενίσχυσης εφόσον:

α) τους έχει χορηγηθεί ενίσχυση κατά τη διάρκεια της περιόδου αναφοράς που αναφέρεται στο άρθρο 38, στα πλαίσια τουλάχιστον ενός από τα καθεστώτα στήριξης που αναφέρονται στο παράρτημα VI […]

β) έχουν λάβει την εκμετάλλευση ή τμήμα της εκμετάλλευσης, ως υφιστάμενη ή αναμενόμενη κληρονομιά, από γεωργό ο οποίος πληρούσε τους όρους που αναφέρονται στο στοιχείο α)· ή

γ) έχουν λάβει δικαίωμα ενίσχυσης από το εθνικό απόθεμα ή μέσω μεταβίβασης.»

9 Το άρθρο 34 του κανονισμού αυτού, το οποίο επιγράφεται «Εφαρμογή», διευκρίνιζε στην παράγραφό του 3 τα εξής:

«Εκτός από περίπτωση ανωτέρας βίας και εξαιρετικών περιστάσεων κατά την έννοια του άρθρου 40 παράγραφος 4, δεν χορηγείται κανένα δικαίωμα στους γεωργούς που αναφέρονται στο άρθρο 33 παράγραφος 1 στοιχείο α) και β) καθώς και στους γεωργούς που θα λάβουν δικαιώματα ενίσχυσης από το εθνικό απόθεμα, εάν δεν υποβάλουν αίτηση συμμετοχής στο καθεστώς ενιαίας ενίσχυσης μέχρι τις 15 Μαΐου του πρώτου έτους εφαρμογής του καθεστώτος ενιαίας ενίσχυσης.

[…]»

10 Το άρθρο 44 του εν λόγω κανονισμού, με τίτλο «Χρήση των δικαιωμάτων ενίσχυσης», προέβλεπε τα εξής:

«1. Κάθε δικαίωμα ενίσχυσης που συνοδεύεται από επιλέξιμο εκτάριο γεννά δικαίωμα καταβολής του ποσού που καθορίζεται στο δικαίωμα ενίσχυσης.

2. Ως “επιλέξιμο εκτάριο” νοείται κάθε γεωργική έκταση της εκμετάλλευσης εκτός από δασικές εκτάσεις ή εκτάσεις που χρησιμοποιούνται για μη γεωργικές δραστηριότητες.

3. Ο γεωργός δηλώνει τα αγροτεμάχια που αντιστοιχούν στο επιλέξιμο εκτάριο που συνοδεύει κάθε δικαίωμα ενίσχυσης. Πλην περιπτώσεων ανωτέρας βίας ή εξαιρετικών περιστάσεων, τα αγροτεμάχια αυτά βρίσκονται στη διάθεση του γεωργού την ημερομηνία που έχει καθορίσει το κράτος μέλος, η οποία δεν μπορεί να είναι μεταγενέστερη της ημερομηνίας που έχει καθορίσει το εν λόγω κράτος μέλος για την τροποποίηση της αίτησης ενίσχυσης.

[…]»

11 Το άρθρο 54 του ίδιου κανονισμού, με τίτλο «Χρήση των δικαιωμάτων από παύση καλλιέργειας», προέβλεπε τα εξής:

«1. Κάθε δικαίωμα από παύση καλλιέργειας το οποίο συνοδεύεται από εκτάριο επιλέξιμο για δικαίωμα από παύση καλλιέργειας δίνει δικαίωμα πληρωμής του ποσού που έχει καθοριστεί από το δικαίωμα από παύση καλλιέργειας.

2. Κατά παρέκκλιση του άρθρου 44 παράγραφος 2, ο όρος “επιλέξιμα εκτάρια για δικαιώματα από παύση καλλιέργειας” σημαίνει κάθε γεωργική έκταση της εκμετάλλευσης που καλύπτεται από αρόσιμη γη, εκτός από εκτάσεις οι οποίες, κατά την ημερομηνία που προβλέπεται για τις αιτήσεις στρεμματικής ενίσχυσης για το 2003, καλύπτονται από μόνιμες καλλιέργειες, δάση ή χρησιμοποιούνται για μη γεωργικές δραστηριότητες ή καλύπτονται από μόνιμους βοσκότοπους. […]

Πάντως, οι παρακάτω εκτάσεις είναι δυνατόν να προσμετρηθούν ως εκτάσεις στις οποίες έχει παύσει η καλλιέργεια, με βάση αίτηση που είχε υποβληθεί μετά τις 28 Ιουνίου 1995:

[…]

– εκτάσεις που έχουν δασωθεί με βάση το άρθρο 31 του κανονισμού [1257/1999].

[…]»

Ο κανονισμός (ΕΕ) 1306/2013

12 Το άρθρο 58, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΕ) 1306/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, σχετικά με τη χρηματοδότηση, τη διαχείριση και την παρακολούθηση της κοινής γεωργικής πολιτικής και την κατάργηση των κανονισμών (ΕΟΚ) αριθ. 352/78, (ΕΚ) αριθ. 165/94, (ΕΚ) αριθ. 2799/98, (ΕΚ) αριθ. 814/2000, (ΕΚ) αριθ. 1200/2005 και [(ΕΚ)] αριθ. 485/2008 του Συμβουλίου (ΕΕ 2013, L 347, σ. 549), προβλέπει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη εφαρμόζουν αποτελεσματικά συστήματα διαχείρισης και ελέγχου για να διασφαλίζεται η συμμόρφωση με τη νομοθεσία που διέπει τα καθεστώτα στήριξης της Ένωσης με σκοπό την ελαχιστοποίηση του κινδύνου πρόκλησης οικονομικής ζημίας στην [Ευρωπαϊκή] Ένωση.»

13 Το άρθρο 59, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού ορίζει τα εξής:

«Πλην αντιθέτων διατάξεων, το σύστημα που εφαρμόζουν τα κράτη μέλη σύμφωνα με το άρθρο 58 παράγραφος 2 περιλαμβάνει συστηματικό διοικητικό έλεγχο όλων των αιτήσεων ενίσχυσης και των αιτήσεων πληρωμής. Το εν λόγω σύστημα συμπληρώνεται από επιτόπιους ελέγχους.»

14 Κατά το άρθρο 63, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού:

«Εάν διαπιστωθεί ότι ο δικαιούχος δεν συμμορφώνεται με τα κριτήρια επιλεξιμότητας, τις δεσμεύσεις ή άλλες υποχρεώσεις που αφορούν τους όρους χορήγησης της ενίσχυσης ή της στήριξης που προβλέπονται στην τομεακή γεωργική νομοθεσία, η ενίσχυση δεν καταβάλλεται ή ανακαλείται εν όλω ή εν μέρει, και, κατά περίπτωση, δεν χορηγούνται ή ανακαλούνται τα αντίστοιχα δικαιώματα ενίσχυσης που αναφέρονται στο άρθρο 21 του κανονισμού [1307/2013].»

Ο κανονισμός (ΕΕ) 1307/2013

15 Η αιτιολογική σκέψη 2 του κανονισμού 1307/2013 έχει ως ακολούθως:

«Μεταξύ των βασικών στόχων και απαιτήσεων της μεταρρύθμισης της ΚΓΠ είναι η μείωση του διοικητικού φόρτου. Αυτό θα πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη στη διαμόρφωση των διατάξεων για το καθεστώς άμεσης στήριξης.»

16 Το άρθρο 24 του κανονισμού 1307/2013, με τίτλο «Πρώτη χορήγηση δικαιωμάτων ενίσχυσης», ορίζει στις παραγράφους 1 και 2 τα εξής:

«1. Δικαιώματα ενίσχυσης χορηγούνται στους γεωργούς που δικαιούνται να λάβουν άμεσες ενισχύσεις σύμφωνα με το άρθρο 9 του παρόντος κανονισμού εφόσον:

α) υποβάλουν αίτηση χορήγησης δικαιωμάτων ενίσχυσης στο πλαίσιο του καθεστώτος βασικής ενίσχυσης έως την τελική ημερομηνία υποβολής αιτήσεων εντός του 2015 που πρέπει να καθοριστεί σύμφωνα με το άρθρο 78 πρώτο εδάφιο στοιχείο β) του κανονισμού [1306/2013], εκτός από περίπτωση ανωτέρας βίας ή εξαιρετικών περιστάσεων, και

[…]

2. Εκτός από περίπτωση ανωτέρας βίας ή εξαιρετικών περιστάσεων, ο αριθμός των δικαιωμάτων ενίσχυσης που χορηγούνται ανά γεωργό το 2015 ισούται με τον αριθμό επιλεξίμων εκταρίων, τον οποίο δηλώνει ο γεωργός στην αίτηση ενίσχυσής του σύμφωνα με το στοιχείο α) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 72 παράγραφος 1 του κανονισμού [1306/2013] για το 2015 και τα οποία έχει στη διάθεσή

του κατά την ημερομηνία που καθορίζει το κράτος μέλος. Η εν λόγω ημερομηνία δεν είναι μεταγενέστερη της ημερομηνίας που έχει καθορίσει το εν λόγω κράτος μέλος για την τροποποίηση της αίτησης ενίσχυσης.»

17 Το άρθρο 32 του κανονισμού 1307/2013, με τίτλο «Ενεργοποίηση δικαιωμάτων ενίσχυσης», ορίζει στις παραγράφους 1 και 2 τα εξής:

«1. Η στήριξη στο πλαίσιο του καθεστώτος βασικής ενίσχυσης χορηγείται στους γεωργούς, μέσω δήλωσης σύμφωνα με το άρθρο 33 παράγραφος 1, κατόπιν ενεργοποίησης δικαιώματος ενίσχυσης ανά επιλέξιμο εκτάριο στο κράτος μέλος στο οποίο έχει χορηγηθεί το δικαίωμα. Τα ενεργοποιημένα δικαιώματα ενίσχυσης συνεπάγονται δικαίωμα ετήσιας είσπραξης των ποσών που ορίζονται σε αυτά […]

2. Για τους σκοπούς του παρόντος Τίτλου, ως “επιλέξιμο εκτάριο” νοείται:

[…]

β) κάθε έκταση που γέννησε δικαίωμα είσπραξης το 2008 στο πλαίσιο του καθεστώτος ενιαίας ενίσχυσης ή του καθεστώτος ενιαίας στρεμματικής ενίσχυσης που ορίζονται, αντίστοιχα, στους Τίτλους ΙΙΙ και ΙΥΑ του κανονισμού [1782/2003] και η οποία:

[…]

ii) καθ’ όλη τη διάρκεια της σχετικής δέσμευσης του συγκεκριμένου γεωργού, αναδασώνεται σύμφωνα με το άρθρο 31 του κανονισμού [1257/1999] […]».

Ο κατ’ εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) 639/2014

18 Η αιτιολογική σκέψη 16 του κατ’ εξουσιοδότηση κανονισμού (ΕΕ) 639/2014 της Επιτροπής, της 11ης Μαρτίου 2014, για τη συμπλήρωση του κανονισμού 1307/2013 και για την τροποποίηση του παραρτήματος Χ του εν λόγω κανονισμού (ΕΕ 2014, L 181, σ. 1), διαλαμβάνει τα εξής:

«Σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης […] [που διαμορφώθηκε με την απόφαση της 14ης Οκτωβρίου 2010, Landkreis Bad Dürkheim, C-61/09, EU:C:2010:606, σκέψεις 50 επ.], τα δικαιώματα ενίσχυσης θα πρέπει να χορηγούνται στο άτομο που έχει την εξουσία της λήψης αποφάσεων, απολαμβάνει τα κέρδη και αναλαμβάνει τους χρηματοοικονομικούς κινδύνους σε σχέση με τη γεωργική δραστηριότητα στη συγκεκριμένη έκταση για την οποία ζητείται η χορήγηση. Είναι σκόπιμο να διευκρινιστεί ότι η αρχή αυτή ισχύει ιδίως όταν έχει υποβληθεί αίτηση χορήγησης δικαιωμάτων ενίσχυσης για ένα επιλέξιμο εκτάριο από περισσότερους από έναν γεωργό.»

19 Το άρθρο 15 του εν λόγω κατ’ εξουσιοδότηση κανονισμού, με τίτλο «Καθορισμός των επιλέξιμων εκταρίων για τους σκοπούς του άρθρου 24 παράγραφος 2 και του άρθρου 39 παράγραφος 2 του κανονισμού [1307/2013]», προβλέπει στην παράγραφο 2 τα εξής:

«Όταν για ένα επιλέξιμο εκτάριο που αναφέρεται στην παράγραφο 1 υποβάλλεται αίτηση χορήγησης δικαιωμάτων ενίσχυσης από δύο ή περισσότερους αιτούντες, η απόφαση σε ποιον εξ αυτών πρέπει να χορηγηθεί το δικαίωμα ενίσχυσης λαμβάνεται με βάση το κριτήριο του ποιος διαθέτει την εξουσία λήψης αποφάσεων σε σχέση με τις γεωργικές δραστηριότητες που ασκούνται στο εν λόγω εκτάριο και ποιος λαμβάνει τα κέρδη και αναλαμβάνει τους χρηματοοικονομικούς κινδύνους που συνδέονται με τις εν λόγω δραστηριότητες.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

20 Το 2006 η Amt für Landwirtschaft und Forsten (υπηρεσία γεωργίας και δασοκομίας, Γερμανία) χορήγησε στον WQ άμεσες ενισχύσεις δυνάμει του τίτλου III του κανονισμού 1782/2003. Εντούτοις, δεν έλαβε υπόψη, για την ενεργοποίηση των δικαιωμάτων ενισχύσεως, τις δασωμένες εκτάσεις του ενδιαφερομένου, δεδομένου ότι αυτές θεωρήθηκαν ως εκτάσεις υπό καθεστώς παύσεως καλλιέργειας.

21 Στο πλαίσιο των μεταγενέστερων αιτήσεων που υπέβαλε κατ' εφαρμογήν του κανονισμού 1782/2003, ιδίως εκείνης που υποβλήθηκε για το έτος 2008, ο WQ δεν δήλωσε πλέον τις δασωμένες αυτές εκτάσεις, δεδομένου ότι η διοικητική αρχή του είχε επισημάνει το 2007, κατά τα λεγόμενά του, ότι οι δασωμένες εκτάσεις δεν ήσαν επιλέξιμες για τη χορήγηση της οικείας ενισχύσεως.

22 Στις 6 Μαΐου 2014 ο WQ απέκτησε δύο εκτάσεις γης στο Gräningen (Γερμανία). Στην πράξη πωλήσεως οριζόταν ότι οι εκτάσεις αυτές δεν ήσαν εκμισθωμένες. Στις 19 Δεκεμβρίου 2014 ενεγράφη στο κτηματολόγιο το δικαίωμα κυριότητας του WQ επί των εν λόγω εκτάσεων.

23 Στις 8 Μαΐου 2015 ο WQ υπέβαλε την αίτησή του για τη χορήγηση ενισχύσεως για το έτος 2015. Η αίτηση αυτή κάλυπτε, μεταξύ άλλων, τα κείμενα στο Gräningen αγροτεμάχια καθώς και τμήμα αγροτεμαχίου ευρισκόμενου εντός της κτηματολογικής ζώνης του Bernau (Γερμανία). Η δηλωθείσα από τον WQ χρήση των αγροτεμαχίων αυτών ήταν «αρόσιμες γαίες που δεν χρησιμοποιούνται για γεωργική παραγωγή».

24 Όσον αφορά τα κείμενα στο Gräningen αγροτεμάχια, διαπιστώθηκε, στις 10 Ιουλίου 2015, ότι η εκμετάλλευση των επίμαχων εκτάσεων γινόταν από τρίτον. Ο τρίτος αυτός υπέβαλε επίσης αίτηση ενισχύσεως για το έτος 2015, αίτηση η οποία απορρίφθηκε. Η απορριπτική απόφαση δεν προσβλήθηκε. Όσον αφορά το αγροτεμάχιο που κείται στην κτηματολογική ζώνη του Bernau, τμήμα του οποίου αποτέλεσε επίσης αντικείμενο αιτήσεως ενισχύσεως από τρίτον, τα σχετικά δικαιώματα ενισχύσεως χορηγήθηκαν σε αυτόν.

25 Με απόφαση της Landesamt für ländliche Entwicklung, Landwirtschaft und Flurneuordnung (περιφερειακής υπηρεσίας για την αγροτική ανάπτυξη, τη γεωργία και τον αναδασμό γαιών, Γερμανία), της 17ης Δεκεμβρίου 2015, το ομόσπονδο κράτος του Βερολίνου χορήγησε στον WQ δικαιώματα ενισχύσεως για το έτος 2015 ως βασική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 24 του κανονισμού 1307/2013. Εντούτοις, αρνήθηκε να χορηγήσει δικαιώματα ενισχύσεως για τα αγροτεμάχια για τα οποία είχαν υποβληθεί διπλές αιτήσεις και τα οποία εκμεταλλεύονταν τρίτοι και τα οποία ευρίσκοντο στις κτηματολογικές ζώνες του Gräningen και του Bernau, καθώς και για τις δασωμένες εκτάσεις, δεδομένου ότι αυτές οι τελευταίες θεωρήθηκαν ως εκτάσεις οι οποίες τελούσαν υπό καθεστώς παύσεως καλλιέργειας.

26 Ο WQ άσκησε προσφυγή κατά της αποφάσεως αυτής και ζήτησε τη χορήγηση πρόσθετων δικαιωμάτων ενισχύσεως. Κατ' αυτόν, κακώς δεν του χορηγήθηκε κανένα δικαίωμα ενισχύσεως για τα κείμενα στο Gräningen και στο Bernau αγροτεμάχια, καθώς και για τις δασωμένες εκτάσεις των οποίων ήταν κύριος.

27 Με απόφαση της περιφερειακής υπηρεσίας για την αγροτική ανάπτυξη, τη γεωργία και τον αναδασμό γαιών, της 15ης Σεπτεμβρίου 2016, το ομόσπονδο κράτος του Βερολίνου απέρριψε την προσφυγή αυτή, με την αιτιολογία ότι ήταν αβάσιμη, κρίνοντας ότι, όσον αφορά τα κείμενα στο Gräningen και στο Bernau αγροτεμάχια, οι οικείες γεωργικές εκτάσεις είχαν αποτελέσει αντικείμενο εκμεταλλεύσεως εκ μέρους τρίτου, ο οποίος είχε επίσης αιτηθεί τη χορήγηση δικαιωμάτων ενισχύσεως. Κατά συνέπεια, τα αγροτεμάχια αυτά δεν ήσαν, στην πραγματικότητα, «στη διάθεση» του WQ, κατά την έννοια του άρθρου 24, παράγραφος 2, του κανονισμού 1307/2013. Προκειμένου τα εν λόγω αγροτεμάχια να είναι «στη διάθεσή του», κατά την έννοια της διατάξεως αυτής, ο WQ έπρεπε να τα χρησιμοποιήσει

πραγματικά. Όσον αφορά τις δασωμένες εκτάσεις, το ομόσπονδο κράτος του Βερολίνου διαπίστωσε ότι δεν είχε υποβληθεί από τον ενδιαφερόμενο αίτηση για το έτος 2008, όπως απαιτούσε η νομοθεσία.

28 Στις 11 Οκτωβρίου 2016 ο WQ άσκησε προσφυγή κατά της αποφάσεως αυτής ενώπιον του Verwaltungsgericht Berlin (διοικητικού πρωτοδικείου Βερολίνου, Γερμανία). Με την προσφυγή του ισχυρίστηκε ότι, όσον αφορά τα κείμενα στο Gräningen και στο Bernau αγροτεμάχια, η εκμετάλλευση των αγροτεμαχίων αυτών από τρίτους έγινε παρανόμως και ότι, κατά συνέπεια, τα εν λόγω αγροτεμάχια ήσαν «στη διάθεσή του», κατά την έννοια του άρθρου 24, παράγραφος 2, του κανονισμού 1307/2013. Όσον αφορά τις δασωμένες εκτάσεις, εξέθεσε ότι το άρθρο 32, παράγραφος 2, στοιχείο β′, σημείο ii, του κανονισμού 1307/2013 απαιτούσε μόνον οι εκτάσεις να είναι επιλέξιμες για την ενίσχυση, χωρίς να ασκούν επιρροή συναφώς η υποβολή αιτήσεως και η χορήγηση ενισχύσεων κατά το παρελθόν.

29 Το Verwaltungsgericht Berlin (διοικητικό πρωτοδικείο Βερολίνου) εκτιμά, αφενός, βάσει, μεταξύ άλλων, του άρθρου 17, παράγραφος 1, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ότι ουδείς μπορεί να στερηθεί την ιδιοκτησία του για τον λόγο και μόνον ότι τρίτος προβάλλει δικαιώματα χωρίς νόμιμη αιτία. Ειδικότερα, αμφιβάλλει για το αν οι γεωργικές εκτάσεις μπορούν να θεωρηθούν ως μη ευρισκόμενες στη διάθεση του κυρίου τους όταν τρίτος τις εκμεταλλεύεται χωρίς να έχει άδεια προς τούτο. Το αιτούν δικαστήριο προσθέτει ότι η κατάσταση ενδεχομένως διαφέρει στην περίπτωση που τρίτος ισχυρίζεται ότι έχει νόμιμο δικαίωμα χρήσεως.

30 Το αιτούν δικαστήριο εκτιμά, αφετέρου, ότι η επιλεξιμότητα μιας εκτάσεως για τη χορήγηση ενισχύσεως, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 32, παράγραφος 2, στοιχείο β′, του κανονισμού 1307/2013, εξαρτάται από την εμπρόθεσμη υποβολή αιτήσεως δυνάμει του κανονισμού 1782/2003. Συναφώς, διερωτάται αν αρκεί, όπως υποστηρίζει ο προσφεύγων, να έχει θεωρηθεί επιλέξιμη η έκταση το 2007 ανεξαρτήτως της υποβολής οποιασδήποτε αιτήσεως.

31 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Verwaltungsgericht Berlin (διοικητικό πρωτοδικείο Βερολίνου) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Βρίσκονται τα "επιλέξιμα εκτάρια", κατά την έννοια του άρθρου 24, παράγραφος 2, πρώτη περίοδος, του κανονισμού 1307/2013, στη διάθεση του ιδιοκτήτη τους, όταν δεν υπάρχει δικαίωμα χρήσεως υπέρ τρίτου, και ειδικότερα όταν τρίτος δεν αντλεί συναφές δικαίωμα από τον κύριο επί των επιλέξιμων εκταρίων ή μήπως η έκταση θεωρείται ότι βρίσκεται στη διάθεση τρίτου ή κανενός, όταν ο τρίτος κάνει πράγματι χρήση αυτής στο πλαίσιο γεωργικής δραστηριότητας χωρίς να του έχει χορηγηθεί αντίστοιχο δικαίωμα;

2) Έχει η φράση "κάθε έκταση που γέννησε δικαίωμα είσπραξης το 2008 στο πλαίσιο του καθεστώτος ενιαίας ενίσχυσης ή του καθεστώτος ενιαίας στρεμματικής ενίσχυσης που ορίζονται, αντίστοιχα, στους Τίτλους ΙΙΙ και IVA του κανονισμού [1782/2003]" του άρθρου 32, παράγραφος 2, στοιχείο β′, του κανονισμού 1307/2013, την έννοια ότι η έκταση έπρεπε να πληροί, κατά το έτος 2008, τις απαιτούμενες κατά τους Τίτλους ΙΙΙ και IVA, του κανονισμού [1782/2003] προϋποθέσεις για τη γένεση δικαιώματος εισπράξεως στο πλαίσιο του καθεστώτος ενιαίας ενισχύσεως ή του καθεστώτος ενιαίας στρεμματικής ενισχύσεως;

3) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο δεύτερο ερώτημα: Έχει η φράση "κάθε έκταση που γέννησε δικαίωμα είσπραξης το 2008 στο πλαίσιο του καθεστώτος ενιαίας ενίσχυσης ή του καθεστώτος ενιαίας στρεμματικής ενίσχυσης που ορίζονται, αντίστοιχα, στους Τίτλους ΙΙΙ και IVA του κανονισμού [1782/2003]" του άρθρου 32, παράγραφος 2, στοιχείο β′, του κανονισμού 1307/2013, την έννοια ότι, για τον χαρακτηρισμό εκτάσεων που έχουν δασωθεί σύμφωνα με το άρθρο 31 του κανονισμού [1257/1999] ως επιλέξιμων εκταρίων κατά την έννοια του άρθρου 32, παράγραφος 2, στοιχείο β′, σημείο ii, του κανονισμού [1307/2013], πρέπει να έχει

ασκηθεί δικαίωμα από παύση καλλιέργειας ή άλλο δικαίωμα ενισχύσεως σε σχέση με την εν λόγω έκταση, κατά την έννοια του άρθρου 44, παράγραφος 1, ή του άρθρου 54, παράγραφος 1, του κανονισμού [1782/2003];

4) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο τρίτο ερώτημα: Έχει η φράση "κάθε έκταση που γέννησε δικαίωμα είσπραξης το 2008 στο πλαίσιο του καθεστώτος ενιαίας ενίσχυσης ή του καθεστώτος ενιαίας στρεμματικής ενίσχυσης που ορίζονται, αντίστοιχα, στους Τίτλους ΙΙΙ και ΙVΑ του κανονισμού [1782/2003]" του άρθρου 32, παράγραφος 2, στοιχείο β', του κανονισμού 1307/2013, την έννοια ότι για τον χαρακτηρισμό εκτάσεων που έχουν δασωθεί σύμφωνα με το άρθρο 31 του κανονισμού [1257/1999] ως επιλέξιμων εκταρίων κατά την έννοια του άρθρου 32, παράγραφος 2, στοιχείο β', σημείο ii, του κανονισμού [1307/2013], πρέπει ο γεωργός να έχει υποβάλει κατά το έτος 2008 αίτηση δυνάμει του άρθρου 22, παράγραφος 1, ή/και του άρθρου 34, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 1782/2003, και να πληροί τις λοιπές προϋποθέσεις που ορίζονται για τις άμεσες ενισχύσεις στους Τίτλους ΙΙΙ και ΙVΑ;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου ερωτήματος

32 Με το πρώτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, αν, στην περίπτωση κατά την οποία η αίτηση για τη χορήγηση ενισχύσεως υποβάλλεται τόσο από τον ιδιοκτήτη γεωργικών εκτάσεων όσο και από τρίτον ο οποίος χρησιμοποιεί, στην πράξη, τις εκτάσεις αυτές χωρίς να έχει οποιοδήποτε δικαίωμα χρήσεως, τα επιλέξιμα εκτάρια που αντιστοιχούν στις εκτάσεις αυτές ευρίσκονται «στη διάθεση», κατά την έννοια του άρθρου 24, παράγραφος 2, πρώτη περίοδος, του κανονισμού 1307/2013, του ενός ή του ετέρου αιτούντος ή ακόμη και ουδενός εκ των δύο.

33 Συναφώς, το άρθρο 24, παράγραφος 2, πρώτη περίοδος, του κανονισμού 1307/2013 ορίζει ότι, εκτός από περίπτωση ανωτέρας βίας ή εξαιρετικών περιστάσεων, ο αριθμός των δικαιωμάτων ενισχύσεως που χορηγούνται ανά γεωργό το 2015 ισούται με τον αριθμό επιλεξίμων εκταρίων, τον οποίο δηλώνει ο γεωργός στην αίτησή του ενισχύσεως για το 2015 και τα οποία έχει στη διάθεσή του κατά την ημερομηνία που καθορίζει το κράτος μέλος.

34 Μολονότι διαπιστώνεται ότι η έννοια «στη διάθεσή του» δεν ορίζεται στη διάταξη αυτή, εντούτοις επιβάλλεται η επισήμανση ότι ούτε το άρθρο 24 του κανονισμού 1307/2013 ούτε κάποια άλλη διάταξη της νομοθεσίας της Ένωσης απαιτεί να προσκομίζεται τίτλος ιδιοκτησίας ή οποιαδήποτε αποδεικτικό στοιχείο περί του δικαιώματος χρήσεως προς στήριξη αιτήσεως για τη χορήγηση δικαιωμάτων ενισχύσεως, προκειμένου να αποδειχθεί ότι τα δηλωθέντα επιλέξιμα εκτάρια είναι στη διάθεση του αιτούντος.

35 Το Δικαστήριο έχει κρίνει συναφώς ότι τα κράτη μέλη διαθέτουν περιθώριο εκτιμήσεως όσον αφορά τα δικαιολογητικά και τις αποδείξεις που πρέπει να προσκομίζει ο αιτών τη χορήγηση ενισχύσεων σχετικά με τις εκτάσεις οι οποίες αποτελούν το αντικείμενο της αιτήσεώς του. Εντούτοις, η εκ μέρους των κρατών μελών άσκηση της διακριτικής τους ευχέρειας σχετικά με τις αποδείξεις που πρέπει να προσκομίζονται προς στήριξη των αιτήσεων χορηγήσεως ενισχύσεων, ιδίως όσον αφορά τη δυνατότητα να υποχρεώνεται ο αιτών την καταβολή ενισχύσεων να προσκομίζει ισχυρό νομικό τίτλο που να δικαιολογεί το δικαίωμά του χρήσεως των εκτάσεων οι οποίες αποτελούν το αντικείμενο της αιτήσεώς του, πρέπει να είναι σύμφωνη προς τους σκοπούς που επιδιώκονται με τη σχετική ρύθμιση της Ένωσης και προς τις γενικές αρχές του δικαίου της Ένωσης, ειδικότερα προς την αρχή της αναλογικότητας (απόφαση της 24ης Ιουνίου 2010, Luigi Pontini κ.λπ., C-375/08, EU:C:2010:365, σκέψεις 82 και 86).

36 Επομένως, τα κράτη μέλη δικαιούνται να θεωρήσουν ότι τα επιλέξιμα εκτάρια που συνδέονται με την υποβληθείσα αίτηση χορηγήσεως δικαιωμάτων ενισχύσεως είναι «στη διάθεση» του γεωργού που υποβάλλει την αίτηση αυτή, κατά την έννοια της διατάξεως αυτής.

37 Η προσέγγιση αυτή είναι σύμφωνη με μία από τις βασικές απαιτήσεις της μεταρρυθμίσεως της κοινής γεωργικής πολιτικής (ΚΓΠ) που τέθηκε σε εφαρμογή με τον κανονισμό 1307/2013, η οποία περιγράφεται στην αιτιολογική σκέψη 2 του κανονισμού αυτού και η οποία αποσκοπεί στη μείωση του διοικητικού φόρτου.

38 Πάντως, το περιθώριο εκτιμήσεως των κρατών μελών όσον αφορά τις αποδείξεις που πρέπει να προσκομίζονται προς στήριξη αιτήσεως χορηγήσεως δικαιωμάτων ενισχύσεως αντισταθμίζεται, όπως επισήμανε η Ολλανδική Κυβέρνηση με τις παρατηρήσεις της, με τη θέσπιση από τα κράτη μέλη ενός μηχανισμού συστηματικού διοικητικού ελέγχου όλων των αιτήσεων ενισχύσεως και όλων των αιτήσεων πληρωμής, σύμφωνα με το άρθρο 58, παράγραφος 2, του κανονισμού 1306/2013, σε συνδυασμό με το άρθρο 59, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού, προκειμένου να εντοπισθούν οι καταχρηστικές αιτήσεις. Εξάλλου, κατά το άρθρο 63, παράγραφος 3, του ίδιου κανονισμού, όταν οι αχρεωστήτως καταβληθείσες πληρωμές πραγματοποιούνται στο πλαίσιο της χορηγήσεως ενισχύσεως, το ποσό της αχρεωστήτως καταβληθείσας ενισχύσεως πρέπει να ανακτηθεί.

39 Ως εκ τούτου, μολονότι τα κράτη μέλη δικαιούνται να θεωρήσουν ότι τα επιλέξιμα εκτάρια που συνδέονται με την αίτηση χορηγήσεως δικαιωμάτων ενισχύσεως είναι στη διάθεση του γεωργού που υποβάλλει την αίτηση, εντούτοις υποχρεούνται να ελέγχουν συστηματικά τις αιτήσεις χορηγήσεως δικαιωμάτων ενισχύσεως και τις αντίστοιχες αιτήσεις ενισχύσεως προκειμένου να προλάβουν και, ενδεχομένως, να διορθώσουν τις διαπραχθείσες παρατυπίες καθώς και να ανακτήσουν τις αχρεωστήτως καταβληθείσες ενισχύσεις.

40 Ωστόσο, σε περίπτωση υποβολής δύο ή περισσοτέρων αιτήσεων χορηγήσεως δικαιωμάτων ενισχύσεως, όπως συνέβη στην υπόθεση της κύριας δίκης, τίθεται εν αμφιβόλω το τεκμήριο ότι τα επιλέξιμα εκτάρια που συνδέονται με την αίτηση χορηγήσεως δικαιωμάτων ενισχύσεως είναι στη διάθεση του γεωργού που υποβάλλει την αίτηση.

41 Σε μια τέτοια περίπτωση, οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών υποχρεούνται να εξακριβώνουν ποιος από τους δύο αιτούντες έχει τα επιλέξιμα εκτάρια στη διάθεσή του.

42 Είναι αληθές ότι το άρθρο 15, παράγραφος 2, του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 639/2014 ορίζει ότι, όταν για ένα επιλέξιμο εκτάριο υποβάλλεται αίτηση χορηγήσεως δικαιωμάτων ενισχύσεως από δύο ή περισσότερους αιτούντες, η απόφαση σε ποιον εξ αυτών πρέπει να χορηγηθεί το δικαίωμα ενισχύσεως λαμβάνεται με βάση το κριτήριο του ποιος διαθέτει την εξουσία λήψεως αποφάσεων σε σχέση με τις ασκούμενες γεωργικές δραστηριότητες καθώς και ποιος λαμβάνει τα κέρδη και αναλαμβάνει τους χρηματοοικονομικούς κινδύνους που συνδέονται με τις εν λόγω δραστηριότητες.

43 Εντούτοις, διαπιστώνεται ότι, όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 16 του εν λόγω κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού, τα κριτήρια αυτά απορρέουν από τις σκέψεις 50 επ. της αποφάσεως της 14ης Οκτωβρίου 2010, Landkreis Bad Dürkheim (C-61/09, EU:C:2010:606). Ωστόσο, η απόφαση αυτή εκδόθηκε στο πλαίσιο πραγματικής καταστάσεως που χαρακτηριζόταν από την ύπαρξη εννόμων σχέσεων και νομικών δεσμών μεταξύ των διαφόρων προσώπων που μπορούσαν να ισχυρισθούν ότι έχουν τις επίμαχες εκτάσεις στη διάθεσή τους.

44 Αντιθέτως, από την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως προκύπτει ότι το πρώτο ερώτημα αφορά διαφορετική κατάσταση από εκείνη επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση της 14ης Οκτωβρίου 2010, Landkreis Bad Dürkheim (C-61/09, EU:C:2010:606). Εν προκειμένω, κατά το αιτούν δικαστήριο, οι τρίτοι εκμεταλλεύονται τις οικείες γεωργικές εκτάσεις χωρίς νόμιμη αιτία. Επομένως, επιβάλλεται το συμπέρασμα ότι, υπό τις περιστάσεις αυτές, δεν συντρέχει λόγος εφαρμογής των κριτηρίων του άρθρου 15, παράγραφος 2, του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 639/2014.

45 Κατόπιν όλων των ανωτέρω σκέψεων, στο πρώτο υποβληθέν ερώτημα προσήκει η απάντηση ότι το άρθρο 24, παράγραφος 2, πρώτη περίοδος, του κανονισμού 1307/2013 έχει την έννοια ότι, όταν υποβάλλεται αίτηση για τη χορήγηση ενισχύσεως τόσο από τον ιδιοκτήτη των γεωργικών εκτάσεων όσο και από τρίτον ο οποίος χρησιμοποιεί, στην πράξη, τις εκτάσεις αυτές για γεωργικές δραστηριότητες χωρίς νόμιμη αιτία, τα επιλέξιμα εκτάρια που αντιστοιχούν στις εν λόγω εκτάσεις είναι «στη διάθεση», κατά την έννοια της ως άνω διατάξεως, μόνον του κυρίου των εκτάσεων αυτών.

Επί του δευτέρου, του τρίτου και του τετάρτου ερωτήματος

46 Με το δεύτερο, το τρίτο και το τέταρτο ερώτημα, τα οποία πρέπει να εξετασθούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, εάν η φράση του άρθρου 32, παράγραφος 2, στοιχείο β', του κανονισμού 1307/2013 «κάθε έκταση που γέννησε δικαίωμα είσπραξης το 2008 στο πλαίσιο του καθεστώτος ενιαίας ενίσχυσης ή του καθεστώτος ενιαίας στρεμματικής ενίσχυσης που ορίζονται, αντίστοιχα, στους Τίτλους ΙΙΙ και IVA του κανονισμού [1782/2003]» προϋποθέτει απλώς ότι η σχετική δασωμένη έκταση έπρεπε να πληροί τυπικώς τις προϋποθέσεις που απαιτούνται από τους τίτλους ΙΙΙ και IVA του κανονισμού 1782/2003 ή εάν έπρεπε επίσης να έχει χρησιμοποιηθεί δικαίωμα από παύση καλλιέργειας ή άλλο δικαίωμα ενισχύσεως σε σχέση με την εν λόγω έκταση, κατά την έννοια του άρθρου 44, παράγραφος 1, ή του άρθρου 54, παράγραφος 1, του κανονισμού 1782/2003, και/ή εάν έπρεπε να έχει υποβληθεί αίτηση το 2008 δυνάμει του άρθρου 22, παράγραφος 1, του κανονισμού 1782/2003 και εάν έπρεπε να πληρούνται οι λοιπές προϋποθέσεις που ορίζονται για τις άμεσες ενισχύσεις στους τίτλους ΙΙΙ και IVA κατά τη διάρκεια του έτους αυτού.

47 Κατ' αρχάς, πρέπει να υπομνησθεί ότι το δεύτερο, το τρίτο και το τέταρτο ερώτημα εντάσσονται στο πλαίσιο αιτήσεως για την πρώτη χορήγηση δικαιωμάτων ενισχύσεως για δασωμένη έκταση υποβληθείσα δυνάμει του άρθρου 24, παράγραφος 2, του κανονισμού 1307/2013. Η διάταξη αυτή προβλέπει ότι ο αριθμός των δικαιωμάτων ενισχύσεως που χορηγήθηκαν ανά γεωργό το 2015 είναι ίσος προς τον αριθμό των επιλέξιμων εκταρίων που δηλώνει ο γεωργός στην αίτησή του ενισχύσεως για το 2015.

48 Η έννοια του επιλέξιμου εκταρίου ορίζεται, μεταξύ άλλων, στο άρθρο 32, παράγραφος 2, στοιχείο β', σημείο ii, του κανονισμού 1307/2013, το οποίο προβλέπει ότι κάθε έκταση που έχει αναδασωθεί σύμφωνα με το δίκαιο της Ένωσης ή στο πλαίσιο εθνικού καθεστώτος, η οποία γέννησε δικαίωμα εισπράξεως το 2008 στο πλαίσιο του καθεστώτος ενιαίας ενισχύσεως ή του καθεστώτος ενιαίας στρεμματικής ενισχύσεως, εξακολουθεί να είναι επιλέξιμη, εφόσον παραμένει σε ισχύ η ανάληψη υποχρεώσεως για δάσωση.

49 Συναφώς, τίθεται το ερώτημα αν η φράση «γέννησε δικαίωμα είσπραξης το 2008», που περιλαμβάνεται στη διάταξη αυτή, έχει την έννοια ότι «είχε ως αποτέλεσμα» ή ότι «θεμελίωσε δικαίωμα» για την είσπραξη αυτήν.

50 Λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι η συγκριτική ανάλυση των διαφόρων γλωσσικών αποδόσεων της εν λόγω διατάξεως δεν καθιστά δυνατή την επίλυση του ερμηνευτικού αυτού ζητήματος, επιβάλλεται η αναδρομή στις διατάξεις που ίσχυαν κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της κύριας δίκης, και ιδίως στον κανονισμό 1782/2003 που έθετε σε εφαρμογή το καθεστώς ενιαίας ενισχύσεως και το καθεστώς ενιαίας στρεμματικής ενισχύσεως κατά τον χρόνο αυτόν.

51 Κατ' αρχάς, επισημαίνεται ότι, σύμφωνα με το άρθρο 33 του κανονισμού 1782/2003, μόνον οι γεωργοί, οι οποίοι ορίζονται στο άρθρο 2 του κανονισμού αυτού, είχαν πρόσβαση στο καθεστώς ενιαίας ενισχύσεως.

52 Εν συνεχεία, κατά το άρθρο 34, παράγραφος 3, του κανονισμού 1782/2003, σε συνδυασμό με το άρθρο του 57, οι γεωργοί τους οποίους αφορά το άρθρο 33, παράγραφος 1, στοιχείο α′, του ως άνω κανονισμού όφειλαν να υποβάλουν αίτηση συμμετοχής στο καθεστώς ενιαίας ενισχύσεως το αργότερο έως τις 15 Μαΐου του πρώτου έτους εφαρμογής του καθεστώτος αυτού, ειδάλλως δεν θα τους χορηγείτο κανένα δικαίωμα ενισχύσεως ούτε δικαίωμα από παύση καλλιέργειας.

53 Επομένως, η χορήγηση δικαιώματος ενισχύσεως ή δικαιώματος από παύση καλλιέργειας βάσει του καθεστώτος ενιαίας ενισχύσεως ή του καθεστώτος ενιαίας στρεμματικής ενισχύσεως το οποίο τέθηκε σε εφαρμογή με τον κανονισμό 1782/2003 εξηρτάτο από την υποβολή αιτήσεως συμμετοχής σε ένα από τα καθεστώτα αυτά από πρόσωπο που έχει την ιδιότητα του γεωργού. Κατά συνέπεια, επιβάλλεται το συμπέρασμα ότι απλώς και μόνον η ύπαρξη γεωργικής εκτάσεως δεν μπορούσε, αφ' εαυτής, ελλείψει υποβολής αιτήσεως συμμετοχής από γεωργό σε ένα από τα εν λόγω καθεστώτα, να αποτελέσει το έρεισμα για τη χορήγηση δικαιώματος ενισχύσεως ή δικαιώματος από παύση καλλιέργειας δυνάμει κάποιου από τα καθεστώτα αυτά.

54 Τέλος, το γεγονός ότι χορηγήθηκαν δικαιώματα ενισχύσεως ή δικαιώματα από παύση καλλιέργειας για συγκεκριμένη έκταση δεν σήμαινε ότι η έκταση αυτή έδινε δικαίωμα σε ενισχύσεις. Πράγματι, σύμφωνα με το άρθρο 44, παράγραφος 1, και το άρθρο 54, παράγραφος 1, του κανονισμού 1782/2003, τα εν λόγω δικαιώματα ενισχύσεως έπρεπε ακόμη να έχουν χρησιμοποιηθεί, προκειμένου να καταστεί δυνατή η γένεση του δικαιώματος καταβολής του ποσού που καθορίζεται από το δικαίωμα ενισχύσεως ή από το δικαίωμα από παύση καλλιέργειας.

55 Όσον αφορά ειδικότερα τα δικαιώματα από παύση καλλιέργειας που αφορούν την καταβολή ενισχύσεως για τις δασωμένες εκτάσεις, δικαιώματα για τα οποία προβλέπονταν στα άρθρα 53 έως 56 του κανονισμού 1782/2003 ορισμένοι κανόνες με τους οποίους εισάγονταν παρεκκλίσεις, πρέπει να υπομνησθεί ότι, δυνάμει του άρθρου 54, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού 1782/2003, κατόπιν αιτήσεως υποβληθείσας μετά τις 28 Ιουνίου 1995, οι εκτάσεις που είχαν δασωθεί κατ' εφαρμογήν του άρθρου 31 του κανονισμού 1257/1999 θεωρούνταν ως εκτάσεις στις οποίες έχει παύσει η καλλιέργεια.

56 Πρέπει να σημειωθεί ότι ούτε το άρθρο 44 του κανονισμού 1782/2003 ούτε το άρθρο 54 του κανονισμού αυτού διευκρίνιζαν την έννοια της «χρήσεως» του δικαιώματος ενισχύσεως ή του δικαιώματος από παύση καλλιέργειας. Τα δύο αυτά άρθρα προέβλεπαν αποκλειστικά, στις παραγράφους τους 1, ότι τα δικαιώματα ενισχύσεως ή τα δικαιώματα από παύση καλλιέργειας που συνδέονται με επιλέξιμο εκτάριο «γενν[ούσαν]/[έδιναν] δικαίωμα», ήτοι, εν προκειμένω, θεμελίωναν το δικαίωμα καταβολής του ποσού που καθοριζόταν στο δικαίωμα ενισχύσεως.

57 Για τη χρήση των δικαιωμάτων ενισχύσεως ή των δικαιωμάτων από παύση καλλιέργειας που συνδέονταν με επιλέξιμο εκτάριο, έπρεπε, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 44, παράγραφος 3, του κανονισμού 1782/2003, σε συνδυασμό με το άρθρο του 57, να δηλώνονται τα αγροτεμάχια που αντιστοιχούν στην επιλέξιμη έκταση που συνδέεται με δικαίωμα ενισχύσεως ή με δικαίωμα από παύση καλλιέργειας. Η δήλωση αυτή γινόταν στο πλαίσιο αιτήσεως άμεσης ενισχύσεως υποβαλλόμενης δυνάμει του άρθρου 22 του ως άνω κανονισμού.

58 Πάντως, πέραν της διευκρινίσεως ότι οι πληροφορίες έπρεπε να επισυνάπτονται στην αίτηση ενισχύσεως, το άρθρο 22, παράγραφος 1, του κανονισμού 1782/2003 όριζε ότι ο γεωργός έπρεπε να υποβάλει μία αίτηση ετησίως για τις άμεσες ενισχύσεις. Κατά το άρθρο 23 του ίδιου κανονισμού, η αίτηση αυτή έπρεπε να υποβληθεί σε διαχειριστικό έλεγχο επιλεξιμότητας και, σε ορισμένες περιπτώσεις, σε επιτόπιο έλεγχο βάσει του άρθρου 25 του εν λόγω κανονισμού.

59 Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να υπομνησθεί ότι το Δικαστήριο έχει υπογραμμίσει τη σημασία που έχει η υποβολή ετήσιας αιτήσεως καταβολής ενισχύσεων, ιδίως προκειμένου να εξακριβωθεί αποτελεσματικά αν τηρούνται οι προϋποθέσεις χορηγήσεως των ενισχύσεων (πρβλ. απόφαση της 7ης Φεβρουαρίου 2013, Pusts, C-454/11, EU:C:2013:64, σκέψη 33).

60 Επομένως, για να γίνει δεκτό ότι μια έκταση, είτε δασωμένη είτε μη, «γέννησε δικαίωμα είσπραξης το 2008 στο πλαίσιο του καθεστώτος ενιαίας ενίσχυσης», είναι αναγκαίο να έχει υποβληθεί αίτηση άμεσης ενισχύσεως σε σχέση με την έκταση αυτή το 2008, σύμφωνα με το άρθρο 22 του κανονισμού 1782/2003, πράγμα που συνεπάγεται επομένως χρήση των δικαιωμάτων ενισχύσεως και των δικαιωμάτων από παύση καλλιέργειας που προβλέπονται στα άρθρα 44 και 54 του κανονισμού αυτού. Η αίτηση αυτή έπρεπε να υποβληθεί σε διαχειριστικό έλεγχο επιλεξιμότητας, σύμφωνα με το άρθρο 23 του εν λόγω κανονισμού, και, ενδεχομένως, σε επιτόπιο έλεγχο βάσει του άρθρου 25 του ίδιου κανονισμού.

61 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των προεκτεθέντων, στο δεύτερο, στο τρίτο και στο τέταρτο ερώτημα προσήκει η απάντηση ότι το άρθρο 32, παράγραφος 2, στοιχείο β′, σημείο ii, του κανονισμού 1307/2013, ειδικότερα δε η φράση «κάθε έκταση που γέννησε δικαίωμα είσπραξης το 2008 στο πλαίσιο του καθεστώτος ενιαίας ενίσχυσης ή του καθεστώτος ενιαίας στρεμματικής ενίσχυσης που ορίζονται, αντίστοιχα, στους Τίτλους ΙΙΙ και ΙVA του κανονισμού 1782/2003», έχει την έννοια ότι, στο πλαίσιο αιτήσεως για την ενεργοποίηση δικαιωμάτων από παύση καλλιέργειας για έκταση η οποία έχει δασωθεί βάσει της διατάξεως αυτής, πρέπει να έχει υποβληθεί, το 2008, αίτηση παροχής ενισχύσεως για την οικεία έκταση, σύμφωνα με το άρθρο 22 του κανονισμού 1782/2003, ακολουθούμενη από διαχειριστικό έλεγχο επιλεξιμότητας σύμφωνα με το άρθρο 23 του ως άνω κανονισμού και, ενδεχομένως, από επιτόπιο έλεγχο βάσει του άρθρου 25 του εν λόγω κανονισμού. Πρέπει επιπλέον να πληρούνται όλες οι λοιπές προϋποθέσεις που απαιτούνται από τους τίτλους ΙΙΙ και ΙVA του ίδιου κανονισμού για τη χορήγηση άμεσης ενίσχυσης.

Επί των δικαστικών εξόδων

62 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (έκτο τμήμα) αποφαίνεται:

1) **Το άρθρο 24, παράγραφος 2, πρώτη περίοδος, του κανονισμού (ΕΕ) 1307/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, περί θεσπίσεως κανόνων για άμεσες ενισχύσεις στους γεωργούς βάσει καθεστώτων στήριξης στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 637/2008 και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 73/2009 του Συμβουλίου, έχει την έννοια ότι, όταν υποβάλλεται αίτηση για τη χορήγηση ενισχύσεως τόσο από τον ιδιοκτήτη των γεωργικών εκτάσεων όσο και από τρίτον ο οποίος χρησιμοποιεί, στην πράξη, τις εκτάσεις αυτές για γεωργικές δραστηριότητες χωρίς νόμιμη αιτία, τα επιλέξιμα εκτάρια που αντιστοιχούν στις εν λόγω εκτάσεις είναι «στη διάθεση», κατά την έννοια της ως άνω διατάξεως, μόνον του κυρίου των εκτάσεων αυτών.**

2) **Το άρθρο 32, παράγραφος 2, στοιχείο β′, σημείο ii, του κανονισμού 1307/2013, ειδικότερα δε η φράση «κάθε έκταση που γέννησε δικαίωμα είσπραξης το 2008 στο πλαίσιο του καθεστώτος ενιαίας ενίσχυσης ή του καθεστώτος ενιαίας στρεμματικής ενίσχυσης που ορίζονται, αντίστοιχα, στους Τίτλους ΙΙΙ και ΙVA του κανονισμού [(ΕΚ) 1782/2003 του Συμβουλίου, της 29ης Σεπτεμβρίου 2003, για τη θέσπιση κοινών κανόνων για τα καθεστώτα άμεσης στήριξης στα πλαίσια της κοινής γεωργικής πολιτικής και για τη θέσπιση ορισμένων καθεστώτων στήριξης για τους γεωργούς και για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΟΚ) αριθ. 2019/93, (ΕΚ) αριθ. 1452/2001, (ΕΚ) αριθ. 1453/2001, (ΕΚ) αριθ. 1454/2001, (ΕΚ) αριθ. 1868/94, (ΕΚ) αριθ. 1251/1999, (ΕΚ) αριθ. 1254/1999, (ΕΚ) αριθ. 1673/2000, (ΕΟΚ) αριθ. 2358/71 και (ΕΚ) αριθ. 2529/2001, όπως έχει τροποποιηθεί με τον κανονισμό (ΕΚ) 479/2008 του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2008]», έχει την έννοια ότι, στο πλαίσιο**

αιτήσεως για την ενεργοποίηση δικαιωμάτων από παύση καλλιέργειας για έκταση η οποία έχει δασωθεί βάσει της διατάξεως αυτής, πρέπει να έχει υποβληθεί, το 2008, αίτηση παροχής ενισχύσεως για την οικεία έκταση, σύμφωνα με το άρθρο 22 του κανονισμού 1782/2003, όπως έχει τροποποιηθεί με τον κανονισμό 479/2008, ακολουθούμενη από διαχειριστικό έλεγχο επιλεξιμότητας σύμφωνα με το άρθρο 23 του ως άνω κανονισμού και, ενδεχομένως, από επιτόπιο έλεγχο βάσει του άρθρου 25 του εν λόγω κανονισμού. Πρέπει επιπλέον να πληρούνται όλες οι λοιπές προϋποθέσεις που απαιτούνται από τους τίτλους III και IVA του ίδιου κανονισμού για τη χορήγηση άμεσης ενίσχυσης.

(υπογραφές)